

MODERN DEVLET VE TÜRK POLİS TEŞKİLATI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hakan İNANKUL*
Kadir Caner DOĞAN**

Özet:

Modernizmin modern devlet açısından getirmiş olduğu en önemli gelişmelerden biri, egemenlik ve hukuk alanındaki düzenlemelerdir. Modern devlet, egemenlik ve hukuk ilişkisinde değinilmesi gereken en önemli kavramlardan biri de güvenliktir. Ayrıca, kamu bürokrasisi de yürütmenin bir hizmet aracı olarak tasarlanmıştır. Devletler içerisindeki güven ve huzurun sağlanması da kamu bürokrasisi içerisinde örgütlenmiş olan Polis teşkilatlarına bırakılmıştır. Eski Türk devletlerinden bu yana Polis hizmetlerini sunan çeşitli teşkilatlar kurulmuştur. Ancak modern anlamda Türkiye’de Polis teşkilatının kurulması Osmanlı Devleti’ne rastlamaktadır. Türk kamu yönetiminin tipik özelliklerini gösteren merkeziyetçilik, kapalılık ve gizlilik gibi nitelikler, Türk Polis Teşkilatı’nda görülmektedir ve teşkilatta modernleşme çabaları, 19. yüzyılın başlarında Tanzimat ile Osmanlı Devleti’nde yapılan kamu bürokrasisinde reform girişimleri sonrasında belirlemiştir. Bu çalışmada, modern devlet, güvenlik ve Polis teşkilatı arasında bağlantı kurularak, bunun Türk Polis Teşkilatı’ndaki yeri ve öneminden bahsedilmek istenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Modernite, Modern Devlet, Güvenlik, Hukuk, Türk Polis Teşkilatı.

A STUDY ON MODERN STATE AND THE TURKISH NATIONAL POLICE

Abstract:

Sovereignty and regulations in law are among the most important developments that modernism has brought for modern states. Security is one of the most important concepts that should be addressed in the relationship between modern state, sovereignty and law. In addition, public bureaucracy is also designed as a service tool of the executive power. Ensuring peace and security in the states was left to the police organized within the public bureaucracy. Since the old Turkish states, various organizations providing policing services have been established. However, the establishment of the police in Turkey in modern sense was in the era of the Ottoman Empire. The qualities showing the typical features of Turkish public administration such as centralism, seclusion and privacy are seen in the Turkish National Police, and the modernization efforts in the police appeared after the reform efforts in the public bureaucracy in the Ottoman Empire in the beginning of the 19th century. In this study, it is attempted to mention the significance of the link between modern state, security and the police for the Turkish National Police.

Keywords: Modernity, Modern State, Security, Law, Turkish National Police.

* Dr. Emniyet Genel Müdürlüğü, 1. Sınıf Emniyet Müdürü, Polis Baş Müfettişi, hakaninankul@hotmail.com

** Yrd. Doç. Dr. Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, kadicancerdogan@gumushane.edu.tr

GİRİŞ

Tarihsel süreçte devlet olgusu, toplumların sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre süreklilik taşıyan bir evrim geçirmiştir. İlkel toplumlarda, göçebe bir hayat süren topluluklar bugünkü anlamıyla bir devlet kavramı ve bilinci yerleştirememişlerken, tarım toplumuna geçilmesiyle bu toplumun temel ekonomik faaliyeti olan tarımsal üretimle birbiri üzerinde egemenlik kuran feodal nitelikte derebeylikler meydana gelmiştir. Sanayi toplumu ise bugünkü anlamda modern ulus ve devlet yapısını ortaya çıkarmıştır (Demirel, 2007: 107).

Modern devlet, kendisinden önce gelen bir tarihsel ve söylemsel alanı ifade eden geleneksel devletten, “egemenlik, pozitif hukuk, rasyonelleşme, bürokrasi” gibi özellik ve değerler bakımından farklılaşmaktadır. Modern devlet, modernleşme, Aydınlanma hareketi, Rönesans, Reform, kapitalizm, sanayi devrimi gibi bir takım siyasal, kültürel ve sosyo-ekonomik dönüşümlerin ürünüdür. Nitekim tarihsel süreç içerisinde sanayi devriminin ve kapitalizmin gelişimi, kentleşmeyi ortaya çıkarmış, kentlerin nüfus bakımından fiziki, kültürel ve sosyo-ekonomik açılardan yoğunlaşması sonrasında, kentsel alanlarda huzur, güvenlik ve asayiş sağlamak için Polis teşkilatları ortaya çıkmıştır. Nitekim modern devletin ortaya çıkmasından sonra kırsal bölgelerden kentlere göçler baş göstermiş, ancak kentlerde yoğunlaşan farklı kültüre ve yaşam tarzına sahip kitleler arasında huzursuzluklar ve suç olayları patlak vermiştir. Bu bağlamda kamu bürokrasisinin önemli bir sacayağını meydana getiren Polis teşkilatı, modernleşmenin ve modern devletin bir parçasıdır denilebilmektedir. Nitekim bürokrasinin de yardımıyla, şiddet ve kaos toplumun gündelik yaşantısından uzaklaştırılmış ve toplum edilgenleştirilmiştir. Söz konusu bu edilgenleştirmeyi sürdürebilmek için bazı kurumlara ihtiyaç duyulmuş, bu kurumlar polis ve daha geniş bağlamda ordu şeklinde vücut bulmuştur. Nitekim modern devlette egemenliğin getirmiş olduğu sınırların varlığı, bir yandan ordunun varlığını daimi kılarken, öte yandan polisin mevcudiyetini meşrulaştırmaktadır. Dolayısıyla, modern devletin sınırları ordunun ve polis teşkilatının tescil edilmesini sağlamaktadır (Saygılı, 2010: 85-86).

Türk tarihine bakıldığında birçok devlet kurmuş olan Türklerin toplum içerisinde huzura, güvenliğe ve refaha önem verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla Türkler, toplumda güvenliği ve asayişini sağlamak için çeşitli adlar altında polis teşkilatları kurmuşlardır. Ancak Türk tarihinde ilk kez Osmanlı Devleti'nde, Batı'dan iki yüzyıl sonra modernleşme çabaları veya reformları sonrasında Tanzimat reformları ile günümüzdeki anlamıyla bir polis teşkilatı kurulmuştur. Buradan başlayarak, Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyete geçişte de ve günümüze kadar devam eden süreçte yaşanan modernleşme çabalarına bağlı bir biçimde Türk Polis Teşkilatı'nda da gelişme devam etmektedir. Nitekim Türk Polis Teşkilatı da Türk kamu yönetiminin göstermiş olduğu merkeziyetçilik, kapalılık, bürokratiklik gibi geleneksel kamu yönetimi özelliklerine sahiptir, bundan dolayı da sürekli olarak modernleşme reformlarının konusu olmaktadır.

Bu çalışmada, modernizm süreci ile ortaya çıkan modern devlet yapılanmasının önemli görevlerinden ve hizmetlerinden biri olan güvenlik konusu ele alınmış, güvenlik ve modern devlet arasında ilişki kurulmuş ve bu ilişkinin ana aktörü olarak da polis teşkilatı değerlendirilmiştir. Çalışmada modern devletin ortaya çıkışı, kamu bürokrasisi, egemenlik, hukuk, meşruiyet ve güvenlik arasında bağlantı kurularak Türk Polis Teşkilatı'nın bundan nasıl etkilendiği ve bu hususların Türk Polis Teşkilatı'ndaki yerinin ve öneminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede çalışmanın birinci bölümünde devlet olgusu, kavramsal, kuramsal ve tarihsel özellikleri ile açıklanmış, ikinci bölümde modern devletten doğuşu, temel nitelikleri ve unsurları açısından geniş düzeyde bahsedilmiş ve üçüncü bölümde de Türk Polis Teşkilatı ve modern devlet başlığı altında, temel olarak Türk Polis Teşkilatı ve modern devlet arasındaki ilişki genel hatlarıyla ortaya koyulmuştur.

1. DEVLET

1.1. Kavram ve Farklı Yaklaşımlar

Devlet kavramının tanımlanması konusunda çeşitli görüşler veya yaklaşımlar bulunmaktadır (Creveld, 1999: 1). Bunun en önemli sebeplerinden biri devletin tarihsel, sosyolojik, siyasal ve kültürel bir olgu olmasıdır. Tarihsellik ve diğer sosyo-ekonomik faktörler ile toplumsal gerçeklik olarak devletin kökleri insanların yerleşik hayata geçmeye başlamaları ile birlikte ortaya çıkmıştır. Nitekim toplumlarda yerleşik

hayat ile yönetenler-yönetilenler ayrımı şeklinde bir ayrımın ortaya çıkması ve siyasal kurumsallaşma sonrasında önemli yetkilere sahip siyasal iktidarın belirmesi ve kurumsallaşması ile de devlet denilen siyasal organizasyon meydana gelmiştir (Mutlusu, 2001: 73-74; Durdu, 2009: 38). Devletin ortaya çıkmasındaki en önemli etmen, toplumsal eşitsizliklerin zaman içerisinde artması ve toplumun çeşitli katmanlara ayrılmasıdır. Nitekim bu durum, toplumlar içerisinde hiyerarşiye dayalı siyasi bir örgütü meydana getirmiştir (Uygun, 2014: 59). Çünkü toplumsallaşma süreci ile iktidar ilişkileri de ortaya çıkmakta ve bazı insanlar, sahip oldukları ya da kendilerine atfedilen bazı özellikler nedeniyle diğerlerini yönetmektedirler (Beriş, 2015: 344).

Devlet, en genel tanımlamasıyla belirli bir ülke üzerinde yerleşmiş, zorlayıcı otoriteye sahip olan bir üstün iktidar (yöneten) aracılığıyla yönetilen bir insan topluluğundan oluşmaktadır (Kapani, 2011: 37-38; Gözler, 2012: 4). Bu çerçevede devletin “ülke, halk ve egemenlik” olmak üzere üç temel unsurunun bulunduğu söylenebilmektedir (Nohutçu, 2011: 436). Buna ek olarak Heywood’a göre devletin beş temel özelliği arasında; “egemenlik, kamusalılık, meşruluk, hükmetme ve coğrafi alan” bulunmaktadır (Özipek, 2008: 77). Devlet, geniş, kapsamlı ve güncel bir tanımlamayla da “vatandaşı olduğu bireylerin hak ve çıkarlarını anayasal ve yasal güvencelerle muhafaza eden, vatandaşlarına mümkün olan en iyi kalitede hizmet sunma amacıyla olan ve gerektiğinde zora başvurması meşru görülen üst bir siyasal yapılandırma” şeklinde belirtilebilmektedir (Parlak ve Sobacı, 2010: 3).

Siyaset felsefesi açısından genel olarak devletin doğasına ve ortaya çıkmasına ilişkin dört ana sınıflandırma veya yaklaşım bulunmaktadır (Durdu, 2009: 38):

- Birinci anlayış, devletin doğal bir organizma olarak görüldüğü anlayıştır. Platon’un devlet anlayışına tekabül eden bu yaklaşımda devlet, insan organizmasıyla eşdeğerdir.
- İkinci anlayış, devletin belli hizmetleri vermek amacıyla kurulmuş olan bir kurumlar dizgesi olduğunu ileri sürmektedir. Bu anlayışta devletin varlık nedeni yurttaşlarının mutluluğudur ve yaklaşımın temsilcisi Aristo’dur.

- Üçüncü yaklaşım Hobbes, Locke ve Rousseau“nun temsil ettiği toplumsal sözleşmecî devlet anlayışıdır.
- Dördüncü yaklaşım ise Hegel tarafından geliştirilen, günümüz ulus-devletini de büyük ölçüde etkileyen modern devlet anlayışıdır.

Yukarıdaki sınıflandırmaya ek olarak bir de başını Marx ve Engels’in çektiği çatışmacı devlet yaklaşımını (kuramını) buraya dâhil edebilmek mümkündür (Versan, 1990: 16).

Devlet kavramı, Antik Çağ’dan günümüze kadar Platon ve Aristo’dan başlayarak binlerce yıldır filozofların ve düşünürlerin entelektüel çalışma alanını oluşturmuş, farklı bakış, ideoloji ve dünya görüşlerine bağlı olarak çok çeşitli devlet tanımları ve özellikleri ortaya çıkmıştır (Köktürk, 2011: 73; Tunçel, 2011: 49). Bunlar içerisinde; Antik Çağ’ın önemli filozoflarından biri olan Platon, politika ve devletle ilgili görüşlerini esas olarak “Devlet (Politeia)” ve “Yasalar (Nomi)” adlı eserlerinde ileri sürmüştür (Akın, 2013: 4-5). Platon, iyi ve erdemli devletin nasıl olması gerektiği üzerinde durmuş, olandan çok olması gerekenle ilgilenmiş ve devletin bilge-filozof krallar tarafından yönetilmesini savunmuştur (Dursun, 2008: 38). Ayrıca Platon, ideal olan toplumda bütün gelişim aşamalarının canlı bir organizma gibi oluştuğunu söylemiştir (Boyacı, 2014: 27). Antik Çağ’ın diğer önemli bir filozofu olan Aristo’nun, devlet ve siyaset ile ilgili olarak iki temel eseri bulunmaktadır. Bunlar; “Atinalıların Devleti” ve “Politika (Politeia)”dır. Aristo, Politika adlı eserinde devletin önemini ifade etmiş ve devleti kuran ilk insanın en iyilik sever kişi olduğunu belirtmiştir. Çünkü devlet var olmasaydı insan, hayvanlar gibi yaşamını sürdürürdü. (Fendoğlu, 1993: 134). Ayrıca Aristo, siyasetin amacı iyiye ulaşmaktır, dolayısıyla siyasetin amacı mutluluktur demektedir (Kalaycı, 2014: 49). Aristo, iyi yönetim konusunda üçlü bir sınıflandırma yapmış (Uygun, 2014: 12; Zabcı, 2011: 150-152) ve şu şekilde açıklamıştır: Tek kişinin yönetimi krallık (monarşi), bunun bozulmuş biçimi de tiranlık; azınlığın genel yararı korumak için kurduğu düzen aristokrasi; bunun da bozulmuş şekli oligarşi; çoğunluğun yasalar ile kurduğu yönetim politeia iken bunun da bozulmuş biçimi demokrasidir (Ateş, 1994: 44).

Devlete farklı bir yaklaşım getiren diğer önemli bir teori, toplumsal sözleşme kuramıdır. Devletin esasının bir sözleşmeye dayandırılarak açıklanması Hobbes ile belirginleşmiştir. Hobbes'a göre devlet, insanlar tarafından bir sözleşmeye dayandırılarak tüm bireylerin doğal kuvvetlerini ortak bir barış ve savunmayı sağlamak için yetki verdiği bir yapıdır. Bu yapının sentez biçimindeki kudret ve yetkisi ise onun egemenliğini göstermektedir (Versan, 1990: 11). Yine toplumsal sözleşme kuramcılarında biri olan Locke'a göre de "insanlar, iyi bir dönem olmakla birlikte, olumsuz yönleri de olan doğal yaşama dönemine istek ve iradeleri ile son vererek, aralarında yapacakları bir anlaşmayla, anlaşmazlıklarını çözümleyecek, suçluları cezalandıracak bir otoritenin, iktidarın kurulacağı siyasal toplum haline geçerler ve cezalandırma haklarını da siyasal iktidara (devlete) devrederler" (Göze, 2009: 164). Bir diğer önemli toplumsal sözleşme kuramcısı, Rousseau'ya göre ise insanlar barış içinde yaşamak ve kendi mülkiyetlerini korumak için bir araya gelmişler, özel çıkar ve iradelerini genel iradeye dönüştürmek suretiyle toplumsal sözleşmeyi gerçekleştirmişlerdir (Tamer, 2010: 94). Dolayısıyla Rousseau'ya göre insanlar, devlet öncesi dönemde özgür, eşit ve mutlu bir yaşam sürmekteydiler. Ancak daha sonrasında toprak ve maden üzerinde özel mülkiyetin ortaya çıkması ile düzen bozulmalar göstermiş, eşitsizlik ve insanın insana bağımlılığı anlamında kölelik ortaya çıkmıştır. Özel mülkiyetin ortaya çıkması sermaye sahibinin zenginleşmesini sağlarken bir yandan da beliren yoksullar ordusu sermaye kesimini tehdit etmeye başlamıştır. Bunun üzerine devlet, genelde herkesin can ve mal güvenliğini korumak amacıyla ortaya çıkmıştır. Özelde ise temel amaç, sermayenin çıkarlarının muhafaza edilmesinden başka bir şey değildir (Uygun, 2014: 238-239).

Devlete ilişkin farklı yaklaşımların ortaya konulmasında değinilmesi gereken bir diğer önemli yaklaşım, Hegel'in modern devlet kavramsallaştırmasıdır. Hegel'e göre insan gerçekliğini, objektif anlamda ahlaki değerini ancak bir topluluğun organı olmakla elde etmektedir. Bu çerçevede insan her şeyini devlet sayesinde kazanmaktadır. Devlet, genel iradenin realitesidir. "Modern devletlerin bütün kuvveti ve derinliği, bir yandan sübjektifliği son sınırına kadar geliştirmekle beraber, diğer yandan da bunu her vakit genel birliğe döndürebilmelerinde, yani genel ile özeli birleştirmiş olmalarında bulunur. Yeni devletlerde hürriyet-ferdin heves ve isteğine bırakılmamıştır, genele göre ayarlanmıştır" (Gökberk, 1946: 113-115). Hegel'de

devlet, asıl olarak tümelin nesnel olarak cisimleşmiş halidir ve bu da insanlığın en derin özünü ve yazgısını temsil etmektedir (Bravo, 2006: 112). Dolayısıyla Aristo'dan da etkilenen Hegel'de birey, devletin yüce-aşkın varlığı karşısında bir araçtır (Çaha, 2000: 71).

Devlete farklı bir yaklaşım getiren diğer önemli bir teori, çatışmacı kuramlardır. Bu kuramlar, devletin ortaya çıkmasını ve yerine getirdiği işlevlerin açıklanmasını belirli insan grupları arasında meydana gelen çatışmalarla açıklamaktadırlar. Bu yaklaşımın önde gelen kuramcıları arasında Marx ve Engels bulunmaktadır. Buna göre devlet, ekonomik gelişmenin belirli bir noktasında, toplumun karşı konulamaz bir biçimde sınıflara bölünmesiyle ortaya çıkan siyasal bir örgütlenmedir (Duman, 2011: 85). Marx, devleti egemen sınıf kuramı ile açıklayarak (Erdağı, 2014: 440) devleti, toplumda egemen sınıfın bir aracı olarak değerlendirmekte ve devletin ortaya çıkışını sınıf kavramıyla bağdaştırmaktadır. Çatışma kuramları açısından değerlendirilebilecek bir diğer yaklaşım, Oppenheimer tarafından ileri sürülmekte ve devletin “savaşçı bir topluluğun diğer bir topluluğu yenerek onlar üzerinden tahakküm kurmaya başlamasıyla ortaya çıktığını” ifade etmektedir. Ona göre devlet, yenilenler üzerinde ekonomik sömürüye dayalı tahakkümdür (Özipek, 2008: 81).

1.2. Devletin Tarihsel Kronolojisi: Antik (Kent) Devlet, Feodal Devlet ve Modern Devlet

Tarihsel olarak devletler, toplumların yaşamış oldukları krizleri atlatabilmek için onlara çözüm bulmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Nitekim “Antik çağın köleci (kent) devletindeki bunalım feodal devleti, feodal devletteki krizler bir geçiş dönemi ile kapitalist devleti ve modern devleti, kapitalizmin krizleri ise sosyalist ve liberal devleti” ortaya çıkarmıştır (Köktürk, 2011: 74). Bununla beraber ilk devletler genel olarak şeflik biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu örgütlenmelerde şeflik, çoğunlukla babadan oğula geçmekte ve sosyal sınıfların oluştuğu da söylenememektedir (Uygun, 2014: 60). Bu bağlamda kronolojik olarak devlet, şeflik, antik, feodal ve modern devlet çizgisini izlemiştir. Günümüzde bir de postmodern devletten söz edilmektedir (Çevik, 2010: 27).

Tarihte devlet, öncelikle kentlerde oluşmuş ve ilk kent devletleri, Mezopotamya bölgesinde ortaya çıkmıştır. Bu kentler, çevresindeki kırsal yerleşim alanları ile büyük ekonomik ilişkiler geliştirmiş olsa da siyasal ve hukuki yönlerden zayıf kalmışlardır (Uygun, 2014: 61). Bunlara ek olarak daha sonrasında Antik Yunan'da devlet, birbirinden ayrı ve bağımsız Polis veya Site adı verilen kent devletlerinden meydana gelmiştir (Ağaoğulları, 2013: 12). Bu kent devletleri, belirli bir toprak parçası üzerinde kurulmuş olan siyasal, sosyal, askeri ve ekonomik birimlerdir (Göze, 2009: 1). Belirli ölçüde demokratik nitelikler gösteren bu kent devletlerinde siyasal karar ve politikalar, Ecclesia adı verilen halk meclislerinde karara bağlanmıştır (Versan, 1990: 25). Dolayısıyla Antik Yunan'da siyasal ve kamusal alana bağlı olarak belirli ölçüde bir vatandaşlık ögesinin ortaya çıktığı görülmüştür (Güllüpinar, 2012: 83). Ancak bu devletlerde demokrasi anlayışı, tüm kent yurttaşlarının (kadınlar ve köleler başta olmak üzere) siyasete ve devlet yönetimine katılamaması nedeni ile sınırlı bir demokrasi olarak kalmıştır (Dahl, 2010: 21).

Feodal devletin ortaya çıkışında, Büyük Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı ve bu topraklar üzerinde farklı krallıkların kurulması arasında bir neden-sonuç ilişkisi vardır. Nitekim bu dönemde Avrupa'da genel olarak devlet iktidarlarının parçalanmış olduğu ve bunun sonucunda halkın tek bir iktidara değil, yatay ve dikey yönlerde bölünmüş çok sayıda iktidara bağlandığı görülmektedir (Uygun, 2014: 149). Bu doğrultuda Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı ve bunun sonucunda Ortaçağ'ın başlaması, feodalizm veya feodalite olarak adlandırılan toplumsal-siyasal bir örgütlenme sistemi ortaya çıkarmıştır (Ağaoğulları ve Köker, 2011: 169). Bu dönemde feodalitenin yanına bir de dini ve kurumsal anlamda Avrupa toplumunu kendisine bağlayan ve bir iktidar odağı haline gelen Kilise'yi de eklemek gerekmektedir. Ortaçağ feodal düzeninde Kilise, siyasal ve ekonomik bir güç odağı haline gelerek, Krallar ve Lordlar yanında siyasal bir iktidar merci haline gelmiştir (Çetin, 2002: 81). Feodal düzenin hiyerarşik olarak siyasi ve toplumsal yapısı şu şekilde belirtilebilmektedir (Poggi'den aktaran Köktürk, 2011: 80): "En üstte yetkisi sınırlı ve mutlak egemenliği bulunmayan bir kral vardır. Kral'ın altında hiyerarşik yapıda birbirine bağlı soylular bulunur. Bunlar üst lord, lord gibi sıfatlarla sıralanırlar. En altta lorda bağlı ve onun himayesine girmiş vassal adı verilenler ve vassalın zorla çalıştırdığı ona bağlı serfler bulunur". Feodalizm, çakışan ve bölünmüş otorite, gevşek bir bireysel ve himayeci

(efendi ve vassal) ilişkisi ile sağlanan ve bunların piramitsel bir hiyerarşik düzen içerisinde bulunduğu bir alandır (Pierson, 2011: 63). Dolayısıyla feodalizme bağlı feodal devlet de bu siyasal, kültürel ve toplumsal yapıya bağlı olarak dağınık ve düzensiz bir siyasal örgüt özelliği göstermiştir.

Avrupa’da XVI. ve XVII. yüzyıllarda siyasal iktidarın biçimi ve yönü açısından büyük bir değişim meydana gelmiş, bu değişim ise modern devlet ya da ulus-devlet örgütlenmesini ortaya çıkarmıştır (Uygun, 2014: 187). Modern devlet, asıl olarak; “şiddet araçlarının (tekelci) denetimi, bölgesellik, egemenlik, kamu bürokrasisi ve vergilendirme” gibi özellikler üzerine kuruludur (Pierson, 2011: 75). Aşağıda daha detaylı ifade edileceği üzere modern devlet, modernizm ile belirli ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal dönüşümlerin ürünü olarak feodalitenin aşılmasıyla tarih sahnesinde yerini almış bir yapılanmadır.

2. MODERN DEVLET

2.1. Modern Devletin Doğuşu ve Temel Nitelikleri

Modern devlet, kapitalizm ile ortaya çıkan büyük dönüşümün bir yansımasıdır. Modern devletin ilk biçimi de mutlak monarşi biçiminde, kapitalizmin gelişme sürecine bağlı olarak meydana gelmiştir (Biber, 2008: 58; Pierson, 2011: 66; Wallerstein, 2009: 48). Modern devlet, genel olarak siyaset bilimi literatüründe, Ortaçağ’ın son bulması ve Yeniçağ’ın başlaması ile Avrupa’da feodalitenin çözülmesi ve Kilise’nin etkisinin kırılması sonucu ortaya çıkan siyasal iktidar yapısını içerisinde toplamaktadır (Arslanel ve Eryücel, 2011: 2; Özipek, 2008: 73). Dolayısıyla Avrupa’da feodal sistemin çöküşü, ekonomik ve özerk bir güç olarak burjuvazinin yükselişi ve sanayi devrimi sonrasında (Durdu, 2009: 39) kapitalizmin gelişimi (Şaylan, 2006: 17) modern devletin belirmesindeki başlıca etmenlerdir. Bu bağlamda modern devlet, siyasal iktidarın dönüşümü çerçevesinde devletsiz toplumlardan ve Ortaçağ’ın kutsallaştırılmış siyasi iktidarına karşılık olarak, yasayı söyleyenin ve onu uygulayanın farklı organlar tarafından yerine getirildiği bir düzeni ifade etmektedir (Saygılı, 2010: 63). Nitekim Weber (2011a: 42; 2011b: 140)’e göre modern devlet, “bölgesel esasla var olan zorlayıcı bir birlikteliktir ve sınırları içerisindeki gücün kullanımına ilişkin meşru denetimi tekelinde barındırmaktadır”. Yine modern devlet, Poggi (2009: 15)’ye göre; “devlet dairelerindeki memurların sürekli ve talimatlara

uygun çalışmaları yoluyla yönetimi sağlamak için oluşturulmuş karmaşık kurumsal düzenlemeler” biçiminde tanımlanmaktadır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde modern devlet, belirli bir resmileşme ve kurumsallaşma ile belirli bir toprak parçası üzerinde egemenliğin meşru denetimini elinde bulunduran, görev tanımı yapılmış, sorumluluk ve yetkilerin önceden belirlenerek dağıtıldığı bir kamu yönetimi (bürokrasi) cihazına sahip rasyonel bir örgütlenme olarak tarif edilebilmektedir (Türköne, 2008: 453-454; Duman, 2011: 94).

Modern devletin ortaya çıkmasında etkili olan siyasal ve sosyo-ekonomik dönüşümün merkezinde modernite bulunmaktadır. Modernite¹, on yedinci yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkmış ve sonrasında bütün dünyayı etkisine alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimine verilen addır (Giddens, 2014: 9). Modernitenin temel felsefesi, aklın önceliğinde ilerleyen Aydınlanma hareketine dayanmakta (Harvey, 2010: 26; Ağaogulları, 2009: 246; Tekeli, 2011: 15; Aslan ve Yılmaz, 2003: 77) ve insanların kendi iradeleri ile başka türlü vücut bulan her türlü aşkın otoriteyi reddetmek ve böylece bireylerin kendilerinin sebep olduğu özgürlüklerin önündeki engelleri kaldırma teşebbüsünde bulunmak ve kişisel özgürlükle bir arada yaşamının gereklerinin birbirlerini kısıtlamadığı, aksine zenginleştirdiği bir toplum, başka bir ifadeyle dünya yaratma projesidir (Yıldırım, 2014: 26). Modernitenin siyasi projesi ise, demokrasidir ve laikliği de içermektedir (Akıncı, 2012: 61).

Moderniteyi belirleyen dört devrim vardır: Bilimsel, siyasal, kültürel, teknik ve endüstriyel devrimler (Jeanniere, 2011: 113). Bunlardan bilimsel devrim, Newton fiziğine dayandırılmış; siyasal devrim, iktidarın meşruiyetini halka dayandırmış; kültürel devrim, aklın üstünlüğüne vurgu yapmış ve sanayi devrimi de kapitalizmi canlandırmıştır. Ayrıca bu dönemde, Rönesans ve Reform hareketleri ile oluşan ve modernitenin düşünsel altyapısını oluşturan Aydınlanma hareketinin akılcılığı ve bilimsel bilgi başat konuma gelmiştir (Yaşar, 2011: 10). Bu gelişmelere bağlı bir biçimde modernite ile birlikte iktidar ilişkilerinde ve siyasal alanda çok önemli

¹ Modernite, modernizm ve modernleşme kavramları farklı anlamlara gelmektedir. Ancak temelde aynı felsefe, alt yapı ve özelliklere sahiptir. Buna göre; “insanları modernitenin hem öznesi, hem de nesnesi yapan, onlara kendilerinin değiştirebileceği dünyayı değiştirme imkanı veren görüş ve fikirler bütünü “modernizm” olarak adlandırılmış, başka bir söyleyişle modernizmle birlikte modernitenin getirdiği değerler tüm hayatı kucaklayan ve ideolojileştirilmiş kriterlere dönüştürülmüştür. Modernleşme ise, hem felsefi, hem sosyal alanda ortaya çıkan 250-300 yıllık bir dönüşümü ifade eden süreç olarak bilinmektedir” (İnanç, 2015).

değişiklikler meydana gelmiştir ve iktidar ilişkileri bakımından kuramsal ve pratik alanlarda büyük değişiklikler ortaya çıkmıştır. Aklın dayandığı ilkeler çerçevesinde yönetim şekli olarak demokrasi ön plana çıkmıştır. Diğer yandan iktidar merkezileşmeye başlamış ve meşruiyet anlayışında dönüşümler gözlenmiştir. Bundan sonra meşruiyetin ve egemenliğin yegane kaynağı olarak ulus-halk belirleyici olmuştur. Tüm bunların sonucunda modernite döneminin devlet biçimi olan modern devlet, yasal-akılcı otoriteye dayanmıştır (Akıncı, 2012: 63). Diğer yandan egemenliğin merkezileştiği ve mutlak, bölünemez bir nitelik kazandığı (Beriş, 2008: 56) modern devlette toplumsal tabanda meşruiyet kaynağı ulus olarak belirmiş ve modern devlet, ulus-devlet olarak anılır hale gelmiştir (Durdu, 2009: 40). Avrupa’da ulus-devletlerin ortaya çıkmasında en büyük etkiyi ise 1789 tarihli Fransız İhtilali göstermiştir (Akıncı, 2012: 63; Saygılı, 2010: 91). Fransız İhtilali sonrasında ulus, bireylerin toplamından fazlasını ifade eden bir sentez olarak değer kazanmış (Bakan ve Tuncel, 2012: 56) ve devletin meşruiyetinin ve egemenliğinin temeli haline gelmiştir. Bu şekilde temsili liberal demokrasinin ve anayasal hukuk devletinin de temelleri atılmıştır. Dolayısıyla modernitenin oluşumunda; “fıkri olarak Aydınlanma çağı, politik olarak Fransız devrimi ve ekonomik olarak da sanayi devrimi” başat gelişmeler olmuştur (Yaşar, 2011: 11-13).

Modernliğin temel parametreleri arasında genel bir biçimde; “kapitalizm, endüstriyalizm, kentlilik, demokrasi, laiklik, ussallık, bürokrasi, uzmanlaşma, farklılaşma, bilimsel bilgi, teknoloji, parlamentarizm ve ulus-devlet” vardır (Aslan ve Yılmaz, 2003: 78). Bu bağlamda Pierson (2011: 57)’a göre, modern devletin unsurlarına da ışık tutacak bir biçimde, modernite ve onun yansıması olan modernleşme ile birlikte en çok ele alınan konular veya hususlar arasında şunlar bulunmaktadır:

- Sanayileşme: Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş,
- Demografik geçiş: Nüfusun, gerek büyüklük gerekse de dağılım olarak geçirdiği değişim,
- Toplumsal yaşamın diğer unsurlarından ayrılan ekonomik ilişkilerin ticarileşmesi ve giderek metalaşması,

- Kapitalizmin yükselişi: Feodal ekonomiden kapitalist ekonomiye, daha geniş anlamı ile kapitalist üretim şekline geçiş,
- Giderek artan bir şekilde işlerin toplumsal anlamda bölünmesi, (ekonomik ve politik işlevlerin ayrışmasını da içeren) toplumsal ve ekonomik uzmanlaşma,
- Bilimsel düşünce anlayışının yükselişi ve bunun sonuçlarının sanayi üretimine ve daha genel olarak toplumsal yaşama uygulanması,
- Fiziksel ve toplumsal yaşamın esnekliği ile ilgili (sekülerizm dâhil olmak üzere) akılcılık anlayışında ve inançlarda dönüşüm,
- Bireyler, mallar ve bilgi alanlarında iletişim şekillerinin dönüşümü,
- Kentleşme: Karakteristik olarak sanayi kentlerinin gelişmesi ve kent ile kırsal kesim arasındaki ilişkilerin değişimi,
- Demokratikleşme: Yeni politik kurumlar ve (sosyalizme ve ulusçuluğa karşı artan ilgi de dâhil) siyasi meşruiyetin yeni türleri ile birlikte siyasal katılımın yaygınlaşması.

Modernite, insanlık tarihi açısından çok önemli gelişmelerin meydana geldiği bir dönemi ve süreci ifade etmektedir. Nitekim modernitenin oluşumunda; “tarım toplumu yerini sanayi toplumuna bırakmış, ticaretin ve sanayinin gelişmesiyle feodal toplum ve üretim tarzı ortadan kalkmış, bunun yerine kapitalizm doğmuş, kırsal alandaki nüfus azalırken kentlerin nüfusu artmıştır”. Ayrıca ticaretin ve sanayinin gelişmesiyle ortadan kaldırılan feodalite, yerini güçlü merkezi krallıklara ve sonraki dönemde de ulus devlete bırakmıştır. Meşruiyetin kaynağı dünyevileşerek laikleşmiştir. Siyasi katılım genişlemiş ve demokrasi tek meşru yönetim tarzı olarak görülmeye başlamıştır (Yaşar, 2011: 12; Oktay, 2009: 238). Yine modernite dönemi ile beraber hukuk, aklın öncülüğünde rasyonel esaslara göre düzenlenerek herkesi aynı ölçüde eşit ve adil değerlendiren pozitif bir karakter kazanmıştır (Yüksel, 2010: 117). Bundan sonra halk, çeşitli baskı odakları tarafından tahakküm altında tutulan tebaa olmaktan çıkmış ve hukuk devletinin gereği olarak herkesle eşit hak ve özgürlüklere sahip olan, siyasetin öznesi vatandaş konuma gelmiştir (Çevik, 2010: 27; Akal, 2005: 19; Saygılı, 2010: 90). Bu ise kuvvetler ayrılığı prensibi bağlamında yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden ayrılmasını ve hukuk alanında meydana gelebilecek uyuşmazlıkları çözebilecek bağımsız ve uzmanlaşmış bir yargı kolunun gelişmesini

sağlamıştır. Kamu yönetimi (bürokrasi) de, yürütmenin teknik bir cihazı olarak devletin günlük yasal-kurumsal ve işlevsel görevlerinin yerine getirildiği bir yapıya bürünmüştür.

2.2. Modern Devlet, Egemenlik ve Hukuk

Egemenlik, modern devletle birlikte ortaya çıkmıştır. Buna göre egemenlik, modern devleti görünür kılmaktadır (Saygılı, 2010: 78). Diğer yandan modern devlet kuramı ve egemenlik ile ilgili olarak üç düşünür öne çıkmaktadır (Aydınlı ve Ayhan, 2004: 72-76): Bodin, Hobbes ve Machiavelli. Bunlar içerisinde egemenlik kavramı ile ilgili düzenli ve bilimsel çalışmalar yapan ilk düşünür, Bodin'dir. Bodin tarafından devletin ortaya çıkması için egemen gücün içte kişiler üzerinde sınırsız ve üstün ve dışta da bağımsız bir iktidar olduğu ifade edilmiş ve bu gücün bu niteliklerini açıklamak için egemenlik sözcüğü kullanılmıştır. Bodin'e göre egemenlik, "sınırsız, mutlak, tek, bölünmez ve devredilmezdir" (Turhan, 2015; Yalçınkaya, 2011: 407). Hobbes, insanların toplum sözleşmesi aracılığıyla sürekli barış ve güvenliği sağlayabilmeleri için devleti yani Leviathan'ı kurup, egemenliğin mutlak bir biçimde bu yapıya devredildiğini ifade etmiştir (Duman, 2011: 79). Diğer yandan Machiavelli de "Prens" adlı eserinde dile getirdiği üzere "tüm iktidarlar Tanrıdan gelir (Omnis potestas a Deo)" deyişini alışıya ederek Ortaçağ "Skolastik Felsefesi"nden, gerçek anlamda kopuşun bir simgesi olmuştur. Bu şekilde, dinsel kurallar ile siyaseti kesin olarak birbirinden ayırmış ve siyasal iktidarı/devleti dünyevi/laik temeller üzerine oturtmuştur (Arslanel ve Eryücel, 2011: 3). Dolayısıyla özellikle XV. ve XVI. yüzyıllardan sonra modern devlet ve egemenlik arasındaki ilişki hem yukarıda belirtilen kuramcılar ve diğer gelişmeler sonrasında dünyevi-laik, sınırsız ve merkezi düzeyde kaynaşmıştır. Egemenlik ve modern devlet bağlamında değinilmesi gereken bir diğer önemli gelişme de Fransız Devrimi'dir. Nitekim 1789'dan sonra egemenliğin tek yetkin şekli olarak "ulusal egemenlik" ortaya çıkmıştır (Beriş, 2008: 59). Bu bağlamda Fransız Devrimi ile "ulus devlet" ve "modern devlet" özdeşleşmiş ve egemenlik bu özdeşliği daha önceki siyasal yapılanmalardan ayıran ana unsur olmuştur (Bakan ve Tuncel, 2012: 55). Günümüzde de modern-ulus devletlerinin en önemli unsurlarından biri egemenliktir.

Modern devlet, fiziksel, rasyonel ve hukuksal özelliklere sahiptir (Saygılı, 2010: 63). Modernleşme bağlamında ele alındığında ulus-devlet inşa sürecinin temelinde aydınlanma ve sekülerizm vardır. Bu çerçevede de, rasyonelleşmenin gereği olarak yasaların ve hukukun insan eliyle düzenlenmesi ve halk egemenliği temelinde kavramlaştırılması söz konusudur. Nitekim modern devlette, sekülerizm ve akılcılık anlayışları sonrasında demokratik rejimin kurulması ve devletin tarafsızlığının sağlanması bakımından, hukuk devleti, hukukun üstünlüğü, insan haklarına dayalı devlet gibi ilkeler toplumda önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla bu tür bir modern devlet ve hukuk anlayışı da toplumsal politikaların planlanmasında insan eliyle biçimlendirilen kurallar bütününe dayanmaktadır (Yüksel, 2015: 3244-3245). Bu bağlamda yasalar, bundan böyle millet iradesinin bir yansıması olarak görülmüş ve devlet kademelerinde çalışan memurlar (bürokrasi), Kral'ın ya da Prens'in hizmetçisi (kulu) olmaktan çıkarak, milletin ve devletin görevlisi konumuna gelmişlerdir (Akıncı, 2012: 63). Modern hukuk, "karmaşık, özerk ve aynı zamanda kendi içinde tutarlı bir normlar ve kurallar dizisinden" oluşmaktadır. Modern hukukun meşruiyet kaynağı, Tanrısal doğaüstü hakikatler ya da ahlaki ve etik mutlaklıklardan gelmemektedir. Bu hukuk anlayışı, toplumsal tabanda meşruiyetini kendi ilkelerinden ve tutarlılığından almakta ve meşruiyetini kendi tesis ettiği kurumlar aracılığıyla sağlamaktadır (Tabanoğlu, 2015: 449; Saygılı, 2010: 89). Bu doğrultuda da devlet, egemenlik ve hukuk kavramları modernite ile ortak paydada buluşarak modern toplumun gerektirmiş olduğu kuralları, düzeni ve huzuru sağlamışlardır.

3. MODERN DEVLET VE TÜRK POLİS TEŞKİLATI İLİŞKİSİ

3.1. Tarihsel Süreçte Güvenlik Olgusu

Güvenlik, insanlığın var olduğu ilk zamanlardan günümüze kadar insanoğlunun en önemli ihtiyaçlarından ve ilk gündem maddelerinden biri olmuştur (Dolu ve Uludağ, 2010: 45). Avcı-toplayıcı dönemde 40-50 kişilik gruplar halinde yaşayan insanlar beslenme ihtiyaçlarını karşılamak ve vahşi hayvanların ve diğer insan gruplarının saldırılarına karşı kendilerini savunmak için değişik alet ve silahlar geliştirmişlerdir. Yaklaşık 15 milyar yıl önce evrenin oluşmasıyla başlayan evrim sürecinde insanoğlunun doğada hazır buldukları dışında ihtiyaçlarını gidermek ve dönemim sosyal, ekonomik durumuna göre güvenliğini sağlamak için geliştirdiği ve halen geliştirmeye çalıştığı her şey aklın ürünüdür (Ertürk, 2009: 46-47). Bir başka

anlatımla ilkel olarak adlandırılan bu dönemde beslenme ihtiyacını karşılayan yani karnı doyan insanoğlu, can ve mal güvenliğini sağlayabilmek için çeşitli tedbirler almaya başlamıştır.

İlk çağlarda toplumların güvenliklerini sağlamayabilmek için kurumsal bir yapılanmaya gittikleri bilinmemektedir. Tarım toplumuyla birlikte yerleşik hayata geçilmesiyle beraber insanlar arasındaki sosyal, ekonomik ilişkiler artmaya başlamıştır. Üreten, ürettiğini satan ve ihtiyaçlarından fazlasını biriktiren insanoğlu, bunların sonucunda mal ve servet sahibi olmaya başlayınca gerek sahip olduklarını korumak, gerekse toplumsal düzeni sağlayabilmek için kural ve kanunlara ihtiyaç duymuştur. İlk zamanlarda kurallara uymayanların yakalanıp cezalandırılması kolektif sorumluluk altında toplumu oluşturan herkesin görevi olarak kabul edilmiştir (Cerrah, 2011: 1-39).

İnsan ve hayvan gücüne dayanan üretim yöntemlerinden kömürün kullanıldığı buhar makinasına geçiş sonrasında 19. yüzyılda gerçekleşen sanayileşmeyle beraber kırsal kesimden kentsel bölgelere nüfus artışı artmaya başlamıştır. Daha fazla para kazanmak, daha rahat hayat sürdürmek, sosyalleşmenin avantajlarından daha fazla faydalanmak amacıyla kentlerde kurulan fabrikalarda çalışmak için gelen insanlar, kent merkezlerinin dış bölgelerine (banliyö) yerleşmeye başlamışlardır. Bu durum, şehir merkezinden uzak banliyölerde yaşayan insanların kendilerine özgü yaşam tarzlarını oluşturmuştur. Bunun sonrasında kent merkezinde yaşayan sermaye sahibi zengin halk kesimiyle banliyölerde yaşayan insanlar arasında sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda farklar oluşmuştur. Sınıflar arasındaki bu dengesizlik ve eşitsizlik başta hırsızlık, gasp, adam öldürme, fuhuş gibi suçların yaygınlaşmasına da sebebiyet vermiştir (Güzel, 2014: 158).

Bir insan ne kadar mala ne kadar servete sahip olursa olsun eğer kendisinin, yakınlarının veya sahip olduğu maddi veya manevi değerlerin güvenlik içinde olmadığını düşünürse veya bunların suça maruz kalma endişesi yaşarsa bu insanın mutlu bir şekilde yaşaması ve hayatını huzur içinde geçirmesi mümkün değildir. Bu bağlamda insanlar için en önemli ve en büyük ihtiyaç istikrarın oluşturacağı güvenlik

hissi ve bununla beraber yaşayacağı hürriyettir (Dönmezer, 1984: 28). Bir başka ifadeyle güvenlik insanın her türlü suç korkusundan uzak olma durumudur.

Suç korkusunun insanı geri çekilme, içe kapanma, toplumdaki uzaklaştırma ve topluma yabancılaştırma hatta ruhsal hastalıklara kadar götürme potansiyeli vardır. Suç korkusu sonrasında bireylerde yaşanan bu olumsuz durumların ekonomiye, topluma, toplumsal düzene ve bireyin kendisine küçümsenmeyecek derecede olumsuz etkileri vardır (Dolu ve Erdoğan, 2013: 19).

Bu açıklamalardan sonra “güvenlik nedir ve sınırları nelerdir” ve “insanın güvenlik hissine sahip olabilmesini hangi maddi ve manevi şartlar belirlemektedir” gibi soruları tartışmak gerekmektedir. Nitekim Arı ve Erdoğan (2013: 36) güvenlik kavramının, Latince’de kendine tam güven anlamına gelen “confidentia” kelimesinden türediğini ve insanın keder, endişe ve gamdan uzak kalması olarak ifade etmektedirler. Baldwin (1997: 12-17), güvenlik kavramının “kimin için güvenlik” “ne kadar güvenlik”, “hangi tehditlere karşı güvenlik”, “hangi araçlarla güvenlik”, “ne kadar bedelle güvenlik”, “hangi zaman dilimlerinde güvenlik” başlıkları altında ayrıntılı olarak ele alınmadan doğru tanımının yapılamayacağını ileri sürmektedir. Güvenlik kavramının çok boyutlu olduğunu ve ortak bir tanımının olmadığını belirten Çetinkaya (2013: 241-242) da bu kavramı, sahip olunan maddi ve manevi değerlerin korunması için yapılan her türlü faaliyetler sonrasında risk ve tehditlerin ortadan kalkma hali olarak tanımlamaktadır.

3.2. Türk Toplumlarında Polislik Hizmetlerine Kısa Bir Bakış

Devletlerin en başta gelen ödevlerinden birisi, toplum düzenini sağlamak, suç ve suçlularla mücadele etmek ve halkın güvenliğini sağlamaktır. Tarih boyunca farklı bölgelerde farklı isimlerde çok sayıda devletler kurmuş olan Türkler, kamu düzenini “daruğa”, “kağdan”, “subaşı”, “asesbaşı”, “böcekbaşı”, “kaptanpaşa”, “cebeciler”, “bostancıbaşılar” gibi askeri teşkilatlanma içinde bulunan kişi ve kurumlar marifetiyle sağlamaya çalışmışlardır (Cerrah, 2011: 40; Tatlılıoğlu, 2013: 89-91).

Göktürkler’de Orhun Yazıtları’nda “subaşı” ve “yargan” kavramlarıyla ifade edilen kolluk teşkilatının bulunduğu, Selçuklular’da “amid”, “reis”, “şahne”, “subaşı”

kelimesiyle ifade edilen asker amirleri tarafından asayişin ve kamu düzeninin sağlandığı ve tüm Türk devletlerinde iç güvenliği sağlayan kişi ve kurumların Hükümdar'a karşı sorumlu olduğu bilinmektedir (Solmaz, 2013: 187-201).

19. yüzyıla gelinceye kadarki dönemde Osmanlı Devleti'ndeki iç güvenlik meselesi hakkında yapılan çalışmaların son derece sınırlı olduğu söylenebilmektedir. Bu döneme ait ortaya konulan akademik çalışmaların kurumsal gelişmelerle sınırlı olduğunu ve toplumsal alandaki güvenlik hizmetinin sunumu ve etkisini incelemekten uzak olduğunu belirtmek mümkündür. Böyle bir yönelimin düşünsel temeli modernleşme ideolojisinin Osmanlı çalışmaları üzerindeki etkisine dayandırılabilir. Osmanlı Devleti'nde modern güvenlik teşkilatlarının oluşturulmasında 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulan "Asakir-i Zaptiye" kurumu günümüz Türkiye'sinde iç güvenlik hizmetlerini sunan jandarma ve polis teşkilatlarının asayiş ve kamu düzenini sağlama fonksiyonlarını üstlenmiştir (Özbek, 2004: 62-63).

Sanayi devrimiyle ortaya çıkan hızlı kentleşme ve suçlardaki artışla beraber Orta Çağ güvenlik anlayışını temsil eden askeri sistemle iç güvenliğin sağlanamayacağını anlayan batılı devletler askerden bağımsız polis teşkilatlarını kurmaya başlamışlardır (Cerrah, 2011: 44). Askerden ayrı bir polis örgütünün kurulma çabaları Osmanlı Devleti'nde batılı toplumlardan iki yüzyıl kadar sonra, 19. yüzyılın başlarından itibaren Tanzimat ile beraber askeri bürokratların yerlerini sivil yöneticilere bırakmasıyla devletin farklı kurumlarında mülki ve askeri komutanlar arasında güç ve yetki dengesi oluşturma çabalarıyla kendini göstermeye başlamıştır (Gün, 2013: 235-236). Bu yüzyılda devlet kurumlarının hemen hepsinde yeni dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilecek ıslah çalışmalarından güvenlik hizmetleri de nasibini almıştır. Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nde, 1845 yılında Teşkilat Kanunu'nun (Polis Nizamı) çıkarılmasıyla "polis" kelimesi bugünkü anlamda kullanılmaya başlanılmıştır (Birinci, 1999: 9-10; Akkaya, 2013: 59).

3.3. Türk Polis Teşkilatında Başlıca Modernleşme Çabaları

Merkeziyetçi, yukarıdan aşağı yönetme anlayışı ile elitist bir karakter taşıyan kamu bürokrasisinin yapılanması ve kamu yönetiminin işleyişi bağlamında "güçlü

devlet” yapılanmasına sahip olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin genel karakteristik özelliklerini Türk Polis Teşkilatı’nda aynen görebilmek mümkündür. 19. yüzyılın başlarından günümüze kadar devam eden Türk kamu yönetiminin modernleşme çabalarının yansıması diğer kamu kurumlarında ne kadar olmuşsa, Türk Polis Teşkilatı’nda da o kadar olmuştur. Fransa, İtalya, Danimarka, İsveç gibi merkezîyetçi polis sistemleri kategorisinde bulunan ve güçlü, katı, merkezîyetçi personel bürokrasisine sahip olan Türk Polis Teşkilatı’nın modernleşme süreci ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve demokratik gelişimiyle beraber devam etmektedir (Göksu vd., 2011: 35-43; Geleri, 2003: 35; Lofça, 2010: 285).

Milliyetçilik, sanayileşme ve kentleşme paradigmalarını içinde barındıran modernleşme sürecinin ortaya çıkardığı devlet anlayışı, geleneksel devlet yönetimi anlayışından farklıdır. Modern devlet yönetiminde; ulus devlet, egemenliğin kaynağı olan hukuki statüsü belirlemiş vatandaş ve laiklik kavramları öne çıkmaktadır. Bir başka anlatımla modern devlet; devleti yönetenlerin hukuka bağlı kalması, rasyonel düşüncenin egemen olması, vatandaşların tebaa olmaktan çıkarak kendilerini yönetenleri kendilerinin seçmeleri ilkelerine dayanmaktadır. Bu çerçevede modern devlette yönetenler güçlerini millettten almaktadırlar ve uyguladıkları her türlü sosyal, ekonomik, siyasal, güvenlik politikalarının hesabını yine millete vermektedirler (Göksu vd., 2011: 35-36). Bu anlamda sanayi devrimi öncesinde var olan güvenlik anlayışı sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan ve günümüze kadar gelişerek gelen hukukun üstünlüğü, insan hakları, kişilerin suçları hakim önünde ispatlanıncaya kadar masum sayılmaları, vatandaş odaklı yönetim anlayışı gibi değerler “modern polis” anlayışının temelini oluşturmuştur. Yani toplumsal hayatın her alanında keskin değişiklikler getiren sanayi devrimi, polislik hizmetlerinde de geleneksel polislikten modern polisliğe geçişin yollarını açmıştır (Cerrah, 2011: 149-151).

Suç olgusu her ne kadar toplumdan topluma, kültürden kültüre hatta aynı toplum içinde belirli zaman dilimlerinde farklı anlamları içerisinde barındıran bir olgu olmasına rağmen, sanayileşme ve sonrasında yaşanan kentleşmeyle beraber belli suçlar evrensel anlamda tanınmaya ve problem olarak görülmeye başlanılmıştır. Özellikle mala karşı işlenen suçların, cinayetlerin, ırza geçmelerin toplumsal bütünleşmeye, yatırımlara, ülkenin kalkınmasına tehdit olduğu evrensel anlamda

kabul edilmiştir (Gökulu, 2010: 209-210). Modernleşme ve sanayileşme sonrasında ortaya çıkan kentlerde güvenliğin sağlanamadığı bir toplumda ticaretten, kamu düzeninden, yatırımdan, birlikte medeni kurallar içinde yaşamaktan, özel ve kamu kurumlarının sağlıklı işleyişinden söz edebilmesi oldukça güçtür (Yılmaz, 2012: 18; Gökulu, 2010: 211). Asayişini sağlayamamış her gün onlarca insanın öldürüldüğü, uyuşturucu tacirlerinin elini kolunu sallayarak gezdiği, suç işleyenlerin adalet önüne çıkarılmadığı bazı Afrika, Asya ve Güney Amerika ülkelerinin gelişmişlik ve kalkınma düzeyleri ortadadır.

Modern devlet anlayışında “tebaayı yıkan ve yerine yurttaşı geçiren devlet, yurttaşı ulusla birleştirerek onu kutsar. Hiç şüphe yok ki, modern devlet; sınırları belli, egemenliğin kaynağının akıl olduğu, toplumsal ilişkilerin hukuk vasıtasıyla süregittiği, koca dişlilerden oluşmuş devasa bürokratik ama bunların dışında bir o kadar da kutsal bir devlettir. Modern devletin iki yüzü vardır. Bir yüzü, toplumu özgürleştirme olanağı sunarken, diğer yüzü cezalandırma tehdidini taşır. Modern devletle birlikte, kutsallaşmış siyasal iktidarın kutsallık odakları ortadan kalkmaz, sadece biçim değişir. Tanrının yerini ulus alır, kutsal kitabın yeriniyse hukuk” (Saygılı, 2010: 93-94).

Hiç kuşku yok ki diğer kamu kurumları gibi polis teşkilatı da modern devletin gelişimi sonrasında ortaya çıkmıştır (Kararmaz, 2013: 154). Modern devletin ortaya çıkmasını sağlayan sosyal, ekonomik, siyasal ve toplumsal nedenler ülkenin iç güvenliğini sağlayacak askeri yapılanmadan ayrı bir örgüte duyulan ihtiyacı doğurmuştur. Bu örgüt batılı ülkelerde 18. yüzyıldan itibaren polis ismi altında oluşturulurken, Osmanlı Devleti’nde 1845 yılında bugünkü anlamda Türk Polis Teşkilatı’nın ilk temelleri atılmıştır. Nitekim Türkiye’de modern anlamda polislik mesleğinin temelini oluşturan ilk polis teşkilatı kanunu, Sultan Abdulmecit döneminde 1 Temmuz 1800 tarihli “Paris Emniyet Müdürünün Görevlerini Düzenleyen Kararname” adlı metin temel alınarak hazırlandığı anlaşılan 17 maddelik Polis Nizamı ismiyle 20 Mart 1845’te çıkarılmıştır (Mil, 2014: 41; Sönmez, 2005: 263; Ergut, 2015: 78; Köker, 2008: 295). Altundaş (2013: 565-566), Jandarma Teşkilatı’nın kurulmasında olduğu gibi Polis Teşkilatı’nın kurulmasında da Fransız polis modelinin seçilmiş olmasının rastlantısal olmadığını, böylesine bir tercihin yapılmasında Osmanlı Devleti’nin; merkezileşerek gücünü sürdürme, geniş coğrafyaya yayılmayı engelleme ve idari ve hukuk alanında yine Fransa’dan alınarak yapılan reformların iç güvenlik alanında yapılan düzenlemelerle uyum sağlayabilme hedeflerinin önemli rol

oynadığını ileri sürmektedir. 1845’den günümüze Türk Polis Teşkilatı’nın modernleşme çabaları devam etmektedir.

Çağın getirdiklerine, toplumun beklentilerine, ülkenin demokratikleşme seviyesine ve ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel durumuna göre güvenlik hizmetinin sunumu ve güvenlik teşkilatlarının yapılanması farklılık gösterebilmektedir. Avcı-toplayıcı veya Orta Çağ’daki feodal toplum yapısının gerektirdiği polislik hizmetleri günümüz dünyasındaki polislik anlayışından oldukça farklıdır (Cerrah, 2011: 165). Modern devletin ortaya çıkmasında önce yönetenlerin ön planda olduğu, iktidarların toplumsal hayatı belirlediği, hukukun yönetenlere uygulanmadığı anlayışının polislik hizmetlerine aynen yansıdığını ifade etmek mümkündür. Modern devlet anlayışının ortaya koyduğu insan odaklı, halkın egemenliğine dayanan, hukukun üstünlüğünün kabul edildiği yönetim anlayışının günümüz Türkiye’indeki polislik uygulamalarındaki karşılığını; “sivil katılımlı güvenlik hizmeti sunma”, “şeffaflık”, “toplum tarafından denetlenebilir olma” gibi prensiplerin güvenlik hizmetlerinin sunumunda hayata geçirilebilmesi olarak görebilmek mümkündür. Toplum destekli polislik anlayışının Türkiye’de son on yıldır uygulamaya geçilmesi; halkın güvenlik hizmetlerinin sunumunda söz sahibi olmasının, sivil katılımı özendirmenin ve halk tarafından denetlenebilirliğin önünü açmıştır. Bu uygulama hesap verebilir, şeffaf ve toplum odaklı güvenlik hizmeti sunmanın geliştirilmesinde önemli bir aşamadır.

Modern devletin temel özelliklerinden biri de meşruluktur (Özipek, 2008: 77). Aydın (2006: 308-326)’a göre meşruiyet olgusu içinde; güç (power), otorite (authority), uzlaşma (consensus), zoraki uzlaşma (forced consensus) ve zor kullanma ve baskı (coercion) kavramları vardır. Bu kavramların hepsinin uygulanması polislik mesleği içinde sıklıkla görülmektedir. Modern devlet anlayışının temel özelliklerinden biri olarak kabul edilen meşruiyet ilkesinin modern polis anlayışındaki uygulamasını şöyle izah etmek mümkündür: Modern devlet güç kullanma yetkisine sahiptir ve gerektiği zaman bir otorite olarak kolluk kuvvetleri marifetiyle gerektiği ölçüde ama kolluk kuvvetlerinin uzlaşma arayışını hep aklında tuttuğunu varsayarak gerektiği kadar zor kullanmaktadır. Polisin orantısız güç kullanması bazı olayları bastırmak için

bazen etkili bir yöntem olarak düşünülebilmekte, fakat sonrasında daha büyük sosyal olaylara ve önüne geçilemez halk hareketlerine de sebebiyet verebilmektedir.

Uzlaşmacı polislik (consensus policing), meşru polisliğin hayata geçirilmesinde uygulanan önemli bir araçtır. Günümüz Türkiye'sinde uzlaşmaya dayalı meşru polislik uygulamalarını; farklı sivil toplum örgütlerinin yapacağı toplantı ve gösteri yürüyüşleri öncesinde polisin ilgili aktörlerle yaptığı görüşmelerde, futbol maçlarında taşkınlık çıkarmaya yatkın taraftar temsilcileriyle maç öncesinde yapılan toplantılarda, mahalle kavgalarına müdahale esnasında, şiddete başvuranların silah kullanılmadan etkisiz hale getirilmesinde görülmektedir.

Modern devlet anlayışının her meslek grubuna dair oluşturduğu ortak ilkeler de vardır. Fındıklı (2003: 13-18) polislik mesleğinin evrensel ilkelerini şöyle sıralamıştır:

- Polislik, uygarlık mesleğidir,
- Polislik, bir güvenlik mesleğidir,
- Polislik, bir uzmanlık mesleğidir,
- Polislik, zor kullanma mesleğidir,
- Polislik, kariyer mesleğidir,
- Polislik, disiplin mesleğidir,
- Polislik, dedektiflik mesleğidir,
- Polislik, fedakârlık mesleğidir,
- Polislik, itham ve iddia mesleğidir,
- Polislik, statüko mesleğidir,
- Polislik, tekel mesleğidir,
- Polislik, yol göstericilik mesleğidir.

Türk Polis Teşkilatında modernleşme çabaları ise; delilden zanlıya ulaşma, polis merkezlerinde alınan kişi ifadelerinin gerektiğinde kişinin konutunda veya işyerinde alınmasının başlaması, polislik mesleğine girişte üniversite mezunlarının tercih edilmesi, MOBESE (Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu) uygulanması, insan hakları ihlallerine sıfır tolerans prensibinin keskin kurallara bağlanması, bilimsel

polisliğe yapılan yatırımların artması, meslek içi eğitimlerin çağın gereklerine uygun hale getirilmesi, polisin çalışma saatlerinde ve özlük haklarında hatırı sayılı iyileştirmelerin yapılması gibi yönetsel ve hukuki düzenlemeler ile eğitime yönelik atılımlarla devam etmektedir.

Cerrah (2011: 153), 21. yüzyılda sunulan polislik hizmetlerinin “modern polis” anlayışından daha ileri gidilmesi gerektiğini demokratikleşme, hesap verebilirlik, polisliğin bir kamu hizmeti olarak algılanması gerektiğini vurgularken, 18. yüzyılda gerçekleşen sanayi devrimiyle başlayan modern çağın ilkelerinin günümüz polislik anlayışını karşılamadığını ileri sürmektedir. Cerrah’ı destekler bir biçimde Aydın da (2006: 249) Türk Polis Teşkilatı’nda postmodern çağa uygun değişimlerin yapılması gerektiği fikrini savunmaktadır. Bu bağlamda Aydın, bahse konu değişimi sağlayabilmenin yolunun; merkezi yönetimin yetkilerini taşra teşkilatlarına devrederek katı merkeziyetçiliğin kırılmasından, demokratikleşmenin önündeki engellerin kaldırılmasından, insan haklarıyla ilgili uygulamaların iyileştirilmesinden, özel güvenlik kuruluşlarının yaygınlaştırılmasından geçtiğini ileri sürmektedir.

Cerrah ve Aydın gibi postmodern çağda yeni polislik ilkelerinin hayata geçirilmesi gerektiği düşüncesini ileri süren akademisyenlerin ortaya koydukları ilkelerin modern polislik ilkelerinden pek farkı olmadığını belirtmek mümkündür. Nitekim modern polislik felsefesinde de; yerel halkı polislik uygulamalarına bir paydaş olarak dahil etmek, kişilerin özgürlüklerini korumak ve özgürlüklerin önündeki engelleri kaldırmak için uğraş vermek gibi insana hizmeti esas alan modern devlet anlayışının güvenlik hizmetlerinde hayata geçirilmesi mevcuttur. Güvenlik hizmetinin sunumundaki her bir yeni yöntemi, değişim mühendisliğinin keskin kılıçlarının kullanılması veya modernlikten uzak postmodern bir yenilik gibi görmemek gerekmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Modern devlet, geleneksel devletten tarihsel bir kopma ve dayanmış olduğu ilkeler bakımından da çok farklı siyasal, kültürel ve sosyo-ekonomik paradigmalara dayanmaktadır. Nitekim modern devlet, egemenlik, pozitif hukuk, bürokrasi, meşruiyet ve güvenlik kavramları açısından farklı özellikler göstermektedir.

Modern devlet, egemenlik kavramı ile cisimleşirken, pozitif hukuk modern devlete vatandaş boyutunda kamusal alanda devlete ve organlarına meşruiyet sağlamaktadır. Modern devlette halk, geleneksel devletteki tebaa sıfatından sıyrılarak, temel hak ve özgürlükleri Anayasalar ve yasalarla belirlenmiş vatandaşa dönüşmektedir. Kamu bürokrasisi rasyonel bir nitelik kazanarak, kamu görevlileri Hükümdar'ın hizmetçisi (kulu) konumundan, devletin resmi görevlisi haline gelmektedirler. Bu gelişmeler, hiç kuşkusuz devletin modern sıfatını kazanmasındaki yegane hususlardır. Nitekim yasayı yapanın, uygulayanın ve yorumlayanın farklı merciler tarafından yerine getirildiği modern devlet olgusu, aklın, pozitif hukukun ve rasyonalitenin bir ürünüdür.

Modern devletle ilgili tartışmalarda öne çıkan en önemli kavramlardan biri de güvenlidir. Nitekim modern devlet anlayışı sonrasında güvenlik alanında da modern olarak nitelendirilen gelişmeler yaşanmıştır. Modern devlet, egemenlik, ülke ve siyasal iktidar olmak üzere üç teme unsura dayanmaktadır. Dolayısıyla modern devletin egemenlik alanı, belirli bir coğrafya üzerinde fiziki sınırlarla çizilmiştir. Bu sınırlar içerisinde devletin hem dışarda-yabancı devletlere karşı, hem de içerde suç ve anarşiye karşı güvenliğini sağlaması gerekmektedir. Nitekim devletin dış saiklere karşı güvenliğini ordu sağlarken, iç saiklere karşı güvenliğini de polis yerine getirmektedir. Dolayısıyla modern anlamda polis teşkilatı, modern devletin bir yansımasıdır denilebilmektedir. Batı'da tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilmesi sonrasında değişen toplum ve güvenlik anlayışına bağlı olarak günümüzdeki manada polis teşkilatı doğmuştur.

Türk tarihine bakıldığında da ilk kez, Osmanlı Devleti'nde yaşanan Tanzimat veya Batılılaşma reformlarından sonra Batılı ve modern anlamda güvenlik ile ilgili kanunlar çıkarılmış ve polis teşkilatları kurulmuştur. Osmanlı'dan başlayan bu güvenlik alanında modernleşme çabaları günümüze kadar devam etmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'nde pozitif hukuki kaidelerin temellerinin atılması, hukuk devletinin kurumsallaşmasının bir yansıması olan polis teşkilatı, Cumhuriyete geçişte ve sonrasında da modernleşme çabalarının ve reformlarının konusu olmuştur. Günümüzde, bir de modern devletten postmodern devlete geçiş aşamasındaki tartışmalara bağlı olarak, polisliğin daha “vatandaş odaklı, esnek, hesap verebilir,

saydam ve güvenilir olması” ilkeleri çerçevesinde “modern polislikten postmodern polisliğe” geçiş olanakları tartışılmaktadır. Bu tartışmalardan Türk Polis Teşkilatı da etkilenmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de polis teşkilatı ve modern devlet açısından son bir değerlendirme yapıldığında, özellikle Tanzimat reformlarından sonra başlayan modernleşme girişimleri çerçevesinde resmi ve hukuki anlamda ilk polis teşkilatı kuruluşlarının ortaya çıktığı ve günümüze kadar gelişimini sürdürdüğü ifade edilebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğulları M. A. ve Köker, L. (2011). İmparatorluktan Tanrı Devletine. Ankara: İmge Kitabevi.
- Ağaoğulları, M. A. (2009). Aydınlanma: Düşünceler Yumağı. M. A. Ağaoğulları, F. Çulha Zabcı ve R. Ergün (Haz.), Kral-Devletten Ulus-Devlete içinde (ss.233-353), Ankara: İmge Kitabevi.
- Ağaoğulları, M. A. (2013). Kent Devletinden İmparatorluğa. Ankara: İmge Kitabevi.
- Akal, C. B. (2005). Bir Devlet Kuramı İçin Giriş. C. B. Akal (Der.), Devlet Kuramı içinde (ss.13-30), Ankara: Dost Yayınevi.
- Akın, İ. F. (2013). Devlet Doktrinleri. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Akıncı, A. (2012). Modern Ulus Devletlerin Doğuşu. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34, Aralık, 61-70.
- Akkaya, B. (2013). Geçmişten Günümüze Türk Polis Teşkilatında Rütbelere. Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 8/5 Spring, 59-72.
- Altundaş, O. (2013). Güvenlik Politikası Transferi Açısından Osmanlı Polisinin Oluşumunda Fransız Etkileri. M. Gül ve M. Kandemir (Ed.), Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri içinde (ss.565-588), Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Arı, B. ve Erdoğan, T. (2013). Anadolu’da Asayiş Tarihi. M. Gül ve M. Kandemir (Ed.), Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri içinde (ss.35-56), Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Arslanel, M. N. ve Eryücel, E. (2011). Modern Devlet Anlayışının Felsefi Temelleri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2), 1-20.

- Aslan, S. ve Yılmaz, A. (2003). Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm. C. C. Aktan (Ed.), Moderniteden Postmoderinteye Değişim içinde (ss.75-95), Konya: Çizgi Kitabevi.
- Ateş, T. (1994). Demokrasi. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Aydın, A. H. (2006). Kamu Yönetimi ve Polis. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aydınlı, H. İ. ve Ayhan, V. (2004). Egemenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi Perspektifinden İktidarın Sınırlandırılması Tartışması. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(1), 67-84.
- Bakan, S. ve Tuncel, G. (2012). Küreselleşmenin Ulus Devlet Üzerindeki Etkisi. Birey ve Toplum, Bahar, 2(3), 51-65.
- Baldwin, D. A. (1997). The Concept of Security. Review of International Studies, 23, 5-26.
- Beriş, H. E. (2008). Egemenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 63(1), 55-80.
- Beriş, H. E. (2015). Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyasal Düşüncenin Temel Unsurları, Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 10/6 Spring, 341-356.
- Biber, A. E. (2008). Değişen Devlet Anlayışı, Müdahalecilik ve Piyasa Ekonomisi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(16), 56-69.
- Birinci, A. (1999). Türk Emniyet Teşkilatında İlkler. Polis Bilimleri Dergisi, 1(3), 9-16.
- Boyacı, N. P. (2014). Platon. A. Tuncel ve K. Gülenç (Ed.), Siyaset Felsefesi Tarihi: Platon'dan Zizek'e içinde (ss.23-47), Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Bravo, I. B. (2006). Hegel ve Liberalizm. DÜ Felsefe Bölümü Ulusal Felsefe Sempozyumu; FLSF Dergisi, Güz, 2, 111-121.
- Cerrah, İ. (2011). Demokratik Toplumlarda İlgüvenlik. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Crevelde, M. V. (1999). The Rise and Decline of the State. the United Kingdom: Cambridge University Press.
- Çaha, Ö. (2000). Yeni Yüzyılda Tarih Kaldığı Yerden Devam Edecek. 16 Mart 2015, www.fatih.edu.tr/~omercaha/Makaleler/.../Tarih%20Yeniuyuzyl.doc.

- Çetin, H. (2002). Liberalizmin Tarihsel Kökenleri. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 3(1), 79-96.
- Çetinkaya, Ş. (2013). Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıları. 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler, 2, 241-260.
- Çevik, H. H. (2010). Kamu Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dahl, R. A. (2010). Demokrasi Üzerine. B. Kadioğlu (Çev.), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Demirel, D. (2007). Küreselleşme, Etkin Devlet ve Türkiye. Türk İdare Dergisi, 456, 107-129.
- Dolu, O. ve Erdoğan, T. (2013). Türkiye’de Suç Korkusu. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Dolu, O. ve Uludağ, Ş. (2010). Toplum Destekli Polislik ve Suç Korkusu. A. Sözer (Ed.), Toplum Destekli Polislik, Toplum, Suç ve Güvenlik içinde (ss.45-62), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Dönmezer, S. (1984). Kriminoloji. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Duman, F. (2011). Devlet. H. Çetin (Ed.), Siyaset Bilimi içinde (ss.71-111), Ankara: Orion Kitabevi.
- Durdu, Z. (2009). Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar, 22, 37-50.
- Erdağı, B. (2014). Karl Heinrich Marx. A. Tunçel ve K. Gülenç (Ed.), Siyaset Felsefesi Tarihi: Platon’dan Zizek’e içinde (ss.425-457), Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Ergut, F. (2015). Modern Devlet ve Polis: Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Toplumsal Denetimin Diyalektiği. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ertürk, H. (2009). Çevre Bilimleri. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Fendoğlu, H. T. (1993). Aristoteles’in Devlet Felsefesi ve Önceki Anayasa Hukukumuz. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6, 129-155.
- Fındıklı, R. (2003). Polislik Mesleğinin Evrensel Değerleri ve İlkeleri. Tülin Günşen İçli ve Fatih Karaosmanoğlu (Ed.), Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik içinde (ss. 3-25), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Geleri, A. (2003). Karşılaştırmalı Polis Sistemleri. T. G. İçli ve F. Karaosmanoğlu (Ed.), Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik içinde (ss.29-56), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Giddens, A. (2014). Modernliğin Sonuçları. E. Kuşdil (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gökberk, M. (1946). Hegel'in Devlet Felsefesi. İstanbul Üniversitesi Felsefe Arkivi Dergisi, 1(2-3), 99-129.
- Göksu, T., Çevik, H. H., Filiz, O. ve Gül, S. K. (2011). Güvenlik Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 24(1), 209-226.
- Göze, A. (2009). Siyasal Düşünceler ve Yönetimler. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Gözler, K. (2012). Devletin Genel Teorisi: Bir Genel Kamu Hukuku Ders Kitabı. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Güllüpnar, F. (2012). Eşitsizlik ve Toplumsal Tabakalaşma Açısından Vatandaşlık Üzerine Sosyolojik Bir Analiz, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 67(1), 81-109.
- Gün, T. (2013). II. Meşrutiyet Döneminde Osmanlı Döneminde Emniyet Teşkilatı'ndaki Sivilleşme. M. Gül ve M. Kandemir (Ed.), Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri içinde (ss.235-260), Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Güzel, B. (2014). Sanayi Devrim'nin Ortaya Çıkardığı Toplumsal Sorunların Edebiyattaki İzdüşümü: Émile Zola'nın Germinal Örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(33-7), 157-165.
- Harvey, D. (2010). Postmodernliğin Durumu. S. Savran (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- İnanç, H. (2015). Makro Toplumsal Kuramlar Açısından Postmodern Teori. 18 Haziran 2015, http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_8/34150.pdf.
- Jeanniere, A. (2011). Modernite Nedir?. M. Küçük (Haz.), Modernite Versus Postmodernite içinde (ss.111-124), İstanbul: Say Yayınları.
- Kalaycı, N. (2014). Aristoteles. A. Tunçel ve K. Gülenç (Ed.), Siyaset Felsefesi Tarihi: Platon'dan Zizek'e içinde (ss.48-63), Ankara: Doğu Batı Yayınları.

- Kapani, M. (2011). Politika Bilimine Giriş. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kararmaz, F. (2013). Polisin Hukuka Uymak Konusundaki Gönülsüzlüğü Üzerine Bir Tartışma. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(2), 153-160.
- Köker, L. (2008). Demokrasi, Eleştiri ve Türkiye. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Köktürk, A. (2011). Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı. Güvenlik Stratejileri Dergisi, 13, 73-97.
- Lofça, İ. (2010). AB Müktesebatı Uyum Çalışmalarında Türk Polis Teşkilatı'nın Organizasyonel Avantajı: Entelektüel Sermaye ve İnsan Kaynakları. İ. E. Taş ve A. H. Aydın (Ed.), Küreselleşme Sürecinde Kamu Yönetiminde Eğitim ve Araştırma içinde (ss.269-289), Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü Yayını.
- Mil, H. İ. (2014). Türkiye'de İlk Güvenlik Teşkilatları ve Özellikleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 5(11), 40-61.
- Mutlusu, F. (2001). Yönetimsel Yapıların Oluşumunu ve Niteliğini Belirleyen Etkenler. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(3), 72-94.
- Nohutçu, A. (2011). Kamu Yönetimi. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Oktay, C. (2009). Siyaset Bilimi İncelemeleri. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Özbek, N. (2004). Osmanlı İmparatorluğu'nda İç Güvenlik, Siyaset ve Devlet, Türk Araştırmaları Dergisi, 16 (Güz), 60-95.
- Özipek, B. B. (2008). Devlet. M. Türköne (Ed.), Siyaset içinde (ss.71-102), Ankara: Lotus Yayınevi.
- Parlak, B. ve Sobacı, Z. (2010). Kamu Yönetimi. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Pierson, C. (2011). Modern Devlet. N. Kutluğ ve B. Erdoğan (Çev.), İstanbul: Çiviyazıları Yayınevi.
- Poggi, G. (2009). Modern Devletin Gelişimi: Sosyolojik Bir Yaklaşım. Ş. Kut ve B. Toprak (Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Saygılı, A. (2010). Modern Devlet'in Çıplak Sureti. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 59(1), 61-97.
- Solmaz, G. (2013). İslamiyet'ten Önce Türklerde Kolluk Hizmeti. M. Gül ve M. Kandemir (Ed.), Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumuna

- Sunulmuş Bildiri içinde (ss.187-214), Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Sönmez, A. (2005). Polis Meclisinin Kuruluşu ve Kaldırılışı (1845-1850). Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, (37), 259-275.
- Şaylan, G. (2006). Postmodernizm. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tabanoğlu, H. S. (2015). Postmodernizm ve Hukuk “Boyutlar Arası Bir Geçişe Yaklaşım Denemesi”. 10 Ocak 2015, <http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerI/82.pdf>.
- Tamer, M. G. (2010). Tarihsel Süreçte Sivil Toplum. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 27(1), 89-105.
- Tatlılıoğlu, K. (2013). Türk Polis Teşkilatı'nın Yapılanması ve Tarihten Günümüze Üstlendiği Misyon ve Sorumluluk Üzerine Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. M. Gül ve M. Kandemir (Ed.), Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri içinde (ss.89-104), Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Tekeli, İ. (2011). Modernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tunçel, A. (2011). İktidar ve Devlet. A. B. Dural (Ed.), Siyaset Bilimi'nde Kuram-Yöntem-Güncel Yaklaşımlar içinde (ss.32-67), İstanbul: Kriter Yayınları.
- Turhan, M. (2015). Değişen Egemenlik Anlayışının Hak ve Özgürlüklerin Korunmasına Etkileri ve Türk Anayasa Mahkemesi. 12 Ocak 2015, http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg20/mturhan.pdf.
- Türköne, M. (2008). Bürokrasi. M. Türköne (Ed.), Siyaset içinde (ss.451-480), Ankara: Lotus Yayınevi.
- Uygun, O. (2014). Devlet Teorisi. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.
- Versan, V. (1990). Kamu Yönetimi: Siyasi ve İdari Teşkilat. İstanbul: Der Yayınları.
- Wallerstein, I. (2009). Tarihsel Kapitalizm. N. Alpay (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Weber, M. (2011a). Sosyoloji Yazıları. T. Parla (Çev.), İstanbul: Deniz Yayınları.
- Weber, M. (2011b). Bürokrasi ve Otorite. H. B. Akın (Çev.), Ankara: Adres Yayınları.

- Yalçınkaya, A. (2011). Bodin'den Hobbes'a Doğru. M. A. Ağaoğulları (Ed.), Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler içinde (401-426), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yaşar, G. A. (2011). Ortaçağdan Günümüze "Modernite": Doğuşu ve Doğası. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7, Aralık, 10-26.
- Yıldırım, E. (2014). Modernite ve Milliyetçilik: Modern Milliyetçilik Kuramları Üzerine. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 6, Eylül, 23-37.
- Yılmaz, S. (2012). Türkiye'nin İç Güvenlik Yapılanmasında Değişim İhtiyacı, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(3), 17-40.
- Yüksel, M. (2010). Hukuka Postmodern Yaklaşım. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.
- Yüksel, M. (2015). Modern Toplumda Hukuk Kültürü. 19 Mayıs 2015, <http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/31-Mehmet-Y%C3%9CKSEL.pdf>.
- Zabcı, F. (2011). Aristoteles: Yüce Bir Amaç Olarak Siyaset. M. A. Ağaoğulları (Ed.), Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler içinde (ss.125-152), İstanbul: İletişim Yayınları.